

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové, soudkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudce JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobce: **A.D.**, zast. JUDr. Janem Konečným, advokátem se sídlem Oldřichova 273/13, Praha 2, proti žalovanému: **Magistrát hlavního města Prahy,** se sídlem Mariánské náměstí 2, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 10. 2009, č. j. 11 Ca 201/2007 - 39,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

III. Odměna ustanovenému advokátovi JUDr. Janu Konečnému, se sídlem AK Oldřichova 273/13, Praha se určuje částkou 2400 Kč.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností napadá v záhlaví označený rozsudek Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 10. 2006, č. j. S-MHMP 193410/2006; tímto bylo zamítnuto jeho odvolání a potvrzeno usnesení Úřadu městské části Praha 2 ze dne 11. 5. 2006, č. j. 608/016584/2006, kterým bylo podle ustanovení § 66 odst. 1 písm. d) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, zastaveno správní řízení o žádosti stěžovatele o povolení změny jména a příjmení z dosud užívaného jména a příjmení pro nezaplacení správního poplatku.

V kasační stížnosti stěžovatel namítá, že městský soud ignoruje Ústavu ČR, Listinu základních práv a svobod i zákon, když tvrdí, že neexistuje žádná možnost odpuštění či prominutí předmětného správního poplatku, ať již pro sociální nouzi či zmírnění zákona, neboť takový stav by zcela vylučoval právní koncept tohoto státu. Právní otázka stran možnosti prominutí správního poplatku byla dle stěžovatele městským soudem posouzena v rozporu se zákonem. Na základě výše uvedeného stěžovatel navrhuje rozsudek městského soudu v celém rozsahu zrušit a věc vrátit soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný své právo podat vyjádření ke kasační stížnosti nevyužil.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadený rozsudek městského soudu v rozsahu stížních námitek vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Ze spisového materiálu vyplynuly následující skutečnosti rozhodné pro posouzení věci:

Rozhodnutím správního orgánu ze dne 17. 4. 2003, čj. 208/960/2003 byla stěžovateli povolena změna jména a příjmení ze jména příjmení P. Č. na jméno a příjmení A. D., nyní se stěžovatel žádostí ze dne 16. 12. 2006 domáhal zpět povolení změny jména a příjmení na jméno a příjmení P. Č., neboť změna jména nesplnila svůj účel.

Stěžovatel byl ve správním řízení ve věci povolení změny jména a příjmení vyzván k zaplacení správního poplatku ve výši 2000 Kč (položka č. 11 Sazebníku, který je přílohou zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů). Správní orgán vycházel z dikce zákona o správních poplatcích, který v ust. § 8 a dále v Sazebníku stanoví, kdo je od povinnosti zaplatit správní poplatek osvobozen. Správní orgán konstatoval, že žádná z těchto výjimek nedopadá na stěžovatele, stěžovateli proto vznikla povinnost správní poplatek uhradit. Na výzvu k zaplacení správního poplatku reagoval stěžovatel žádostí o zproštění povinnosti tento poplatek zaplatit z majetkových důvodů (příjem 100 Kč měsíčně). Správní orgán řízení o změnu jména a příjmení zastavil z důvodu nezaplacení správního poplatku. Žalovaný, jakožto odvolací orgán, rozhodnutí prvostupňového správního orgánu potvrdil s tím, že platná právní úprava zproštění od zaplacení správního poplatku na žádost neumožňuje. S tímto právním posouzením se ztotožnil i městský soud a žalobu zamítl. Městský soud poukázal na skutečnost, že stávající zákon o správních poplatcích na rozdíl od zákona č. 368/1992 Sb. možnost prominutí správního poplatku neupravuje. V této souvislosti městský soud konstatuje, že není proto možno ve věci aplikovat závěry rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. j. 1 Afs 42/2006 - 53 ze dne 21. 3. 2007, který se zabýval otázkou možného prominutí správního poplatku v intencích zákona č. 368/1992 Sb. Městský soud dospěl k závěru, že i kdyby žalovaný posoudil žádost žalobce nikoli jako návrh na osvobození od správního poplatku, ale jako žádost o prominutí z důvodů majetkových poměrů a zdravotního stavu, nemohl by podané žádosti vyhovět, protože hmotněprávní předpis, tj. zákon o správních poplatcích, správnímu orgánu takové oprávnění nepřiznává.

Meritem projednávané věci je zodpovědět právní otázku, a to, zda, jakkoli zákon o správních poplatcích takovou možnost expressis verbis neuvádí, lze na žádost účastníka

řízení prominout správní poplatek, či nikoli, resp. zda lze, resp. je povinností správního orgánu postupovat v případě žádosti o prominutí poplatku dle §55a zákona o správě daní a poplatků.

Senát ve věci nyní rozhodující předložil tuto otázku dle ust. § 17 s. ř. s rozšířenému senátu, neboť měl za to, že právní otázka stran možného prominutí správního poplatku je ve stávající judikatuře řešena rozdílně. Vycházel přitom z toho, že jak zákon o správních poplatcích č. 368/1992 Sb., tak i stávající zákon č. 634/2004 Sb., účinný od 16. 1. 2005, dle kterého bylo postupováno v nyní souzené věci, shodně upravují řízení i pravidla pro osvobození, resp. pro případnou moderaci výše poplatku, přitom právní posouzení stran nastolené otázky je obsaženo v rozsudku NSS ze dne 21. 3. 2007, č. j. 1 Afs 42/2006 - 53 a v rozsudku ze dne 16. 3. 2009, č. j. 4 As 1/2009 – 95 rozdílně.

Rozšířený senát a priori posuzoval, zda se jedná o právně a skutkově totožné věci, přitom na rozdíl od názoru předkládajícího pátého senátu dospěl k závěru, že tomu tak není. Ve svém usnesení ze dne 27. 9. 2011, čj. 5 As 34/2010 - 70, mimo jiné konstatoval, že *„(p)rvní senát, jehož názoru pátý senát odporuje, aplikoval zákon č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, zatímco na věc pátého senátu je nutno použít (nový) zákon o správních poplatcích č. 634/2004 Sb., účinný od 16. 1. 2005. Tento zákon použil rovněž čtvrtý senát ve shora zmíněném rozhodnutí.....(P)rvní senát vyšel při formulaci svého právního názoru z ustanovení starého poplatkového zákona, který v § 8 odst. 1 písm. a) a b) předpokládal, že poplatek lze na žádost „prominout". Z toho pak první senát vyvodil, že právní podmínky „prominutí" poplatku, které starý poplatkový zákon neupravoval (protože upravoval toliko zvýšení, snížení či upuštění od poplatku), je nutno hledat v předpisu obecném, totiž v daňovém řádu z roku 1992, přesněji pak v jeho ustanovení § 55a o prominutí daně, případně prominutí daňového nedoplatku (§ 65). ...*" Rozšířený senát uvedl, že právní úprava obsažená v zákoně, dle kterého věc posuzuje nyní pátý senát, tzn. zákon č. 634/2004 Sb., již na rozdíl od úpravy předchozí nemá obdobu ustanovení dovolávajícího se možnosti poplatek na žádost prominout, a to ani v textu zákona, ani v připojeném sazebníku. Ustanovení § 7 nového poplatkového zákona má textaci odchylnou, a prominutí poplatku nebo jeho snížení na žádost již neupravuje. Dle rozšířeného senátu je tedy zřejmé, že právní názory obou senátů se ve skutečnosti nestřetávají, ale míjejí v důsledku toho, že každý senát při rozhodování své věci musí použít jiné právo, třebaže obojí úprava správních poplatků je velmi podobná; nicméně v klíčovém ustanovení se ale liší. Právní názor pátého senátu se při výkladu nového práva dle závěrů, které rozšířený senát učinil, nemůže dostat do rozporu s dřívějším rozhodnutím senátu prvého, a pátý senát může ve věci vyložit právo sám, aniž by mu v tom v naznačeném směru rozhodnutí prvního senátu bránilo; přitom neexistuje rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, v němž by byl aplikován zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, způsobem, který by bránil pátému senátu rozhodnout s využitím právníhon názoru uvedeného při předložení věci rozšířenému senátu.

Senát ve věci rozhodující proto posoudil věc následovně:

Podle ust. § 8 odst. 4 zákona č. 634/2004 Sb. o správních poplatcích ve znění rozhodování správních orgánů, od poplatků jsou osvobozeny i další osoby nebo úkony, a to v rozsahu stanoveném v sazebníku; v odst. 5 cit. zákona se dále uvádí, že v rozsahu stanoveném v sazebníku se správní úřad zmocňuje snížit nebo zvýšit poplatek anebo upustit od jeho vybrání. V § 9 cit. zákona se uvádí, že v řízení ve věcech poplatků se

postupuje podle zvláštního právního předpisu upravujícího správu daní, nestanoví-li tento zákon jinak“.

Z uvedeného je zřejmé, že zákon o správních poplatcích, který je k zákonu č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků lex specialis, umožňuje správnímu orgánu poplatek snížit, zvýšit nebo upustit od jeho vybrání pouze v rozsahu stanoveném v sazebníku.

Otázkou možnosti prominutí správního poplatku podle zákona č. 634/2004 Sb., se zabýval již Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku č. j. 4 As 1/2009 - 95, v němž se vyslovil k možnosti prominutí správního poplatku a mimo jiné konstatoval: *„(P)odle části VIII, položky 110 písm. d) sazebníku, který je přílohou zákona o správních poplatcích, platí účastník za podání námitky proti vyřízení reklamace podle § 129 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, částku 100 Kč. Nejvyšší správní soud v této souvislosti podotýká, že tento poplatek nelze prominout či jakkoli snížit nebo upustit od jeho vybrání, případně účastníka od jeho placení osvobodit, protože tak je možné postupovat pouze v rozsahu stanoveném v sazebníku (§ 8 zákona o správních poplatcích). V části VIII, položce 110 písm. d) sazebníku však není stanovena žádná taková možnost ani žádné rozmezí, které by umožňovalo takový postup*“.

V rozsudku výše uvedeném čtvrtý senát možnost postupu dle zákona o správě daní a poplatků pro případ prominutí (odpuštění, upuštění) de facto nepřipouští, přitom vychází ze speciální úpravy obsažené v zákoně o správních poplatcích. Senát ve věci nyní rozhodující se nemá důvodu od vysloveného právního názoru odchýlit.

Vede-li správní orgán správní řízení podle zvláštního předpisu a toto řízení je dle sazebníku předmětem správního poplatku, provádí zcela nepochybně dvojí řízení. V první řadě je to řízení správní, které patří do jeho působnosti (zde povolení změny jména a příjmení), a dále i řízení daňové, tj. vykonává ve smyslu ust. § 1 zákona č. 337/1992 Sb., správu daní (poplatků). V tomto případě postupoval správní orgán v intencích § 9 zákona o správních poplatcích podle zákona o správě daní a poplatků, nestanoví-li zákon o správních poplatcích, tj. lex specialis, *jinak* (s účinností od 1. 1. 2011 v souvislosti s přijetím zákona č. 281/2009 Sb., byl § 9 zákona o správních poplatcích, který odkazoval na postup dle procesního daňového předpisu, bez náhrady zrušen, tj. nebyla provedena pouze změna odkazu na nový daňový řád).

Lex specialis však v případě stěžovatele *jinak* stanoví, a taxativně uvádí, kdy – pouze v těchto případech- lze správní poplatek prominout, resp. od něj upustit.

V položce 11 Sazebníku správních poplatků je osvobození od správního poplatku pro případ vydání povolení změny jména a příjmení umožněno v taxativně uvedených případech takto:

1. Od poplatku podle této položky je osvobozena změna příjmení, k níž dochází prohlášením rozvedeného manžela, že přijímá opět své dřívější příjmení nebo příjmení rodné, popřípadě, že upouští od užívání společného příjmení vedle příjmení dřívějšího,

byla-li tato skutečnost oznámena do jednoho měsíce po nabytí právní moci rozsudku o rozvodu.

2. Od poplatku podle této položky je osvobozena změna nebo oprava jména osvojených dětí nebo změna, kterou je nutno provést v důsledku nesprávných nebo neúplných zápisů v matrice.

3. Od poplatku podle této položky je osvobozena změna jména a příjmení osoby v případě změny pohlaví.

4. Od poplatku podle této položky je osvobozena změna jména, popřípadě jmen a příjmení fyzické osoby, která je státním občanem České republiky a současně státním občanem jiného členského státu Evropské unie, na podobu, jakou jí umožňuje užívat právo a tradice druhého členského státu.

Zákon o správních poplatcích nedává pro případy spadající pod položku 11 sazebníku správnímu orgánu ani právo moderace, tzn.neumožňuje se popř. správní poplatek, nespadá-li věc pod osvobození, např. snížit.

Nad rámec uvedeného Nejvyšší správní soud konstatuje, že správní orgán pro případ placení a vybírání správního poplatku má nepochybně postavení správce daně, postupuje proto dle procesního předpisu, který upravuje vybírání a placení daní; v rozhodné době byl tímto předpisem zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, který od 1. 1. 2011 nahradil zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád (viz § 149 a násl. d. ř.). Poplatník, jakož i správní orgán, který vykonává správu daně v postavení správce daně dle ust. § 1 ve spojení s § 2 odst. 3 d. ř.jakožto správce daně, tak nepochybně může využít obecně přípustné instituty, které v rovině platební daňový řád nabízí, a to jak správci daně k zajištění splnění platební povinnosti poplatníkem (§ 167, § 170, resp. § 171 d.ř.) , tak i poplatníkovi, resp. daňovému dlužníku, např. v souvislosti s nemožností okamžité úhrady platby (např.§ 156 – posečkání s placením). Uvedené lze dovodit mimo jiné i z ust. § 5 odst. 6 zákona o správních poplatcích, který takovou možnost presumuje, když stanoví: *„Penále, úrok z prodlení ani úrok za dobu posečkání s placením poplatku, stanovené zvláštním právním předpisem upravujícím správu daní, se neuplatňují.“* Stejné možnosti připouštěl i zákon č. 337/1992 Sb.; nutno však upozornit na to, že ust. § 55a cit. zákona, které upravovalo prominutí daně, by nebylo možno použít, neboť dané ustanovení se vztahovalo pouze na případy nesrovnalostí vyplývajících z uplatňování daňových zákonů, nikoli však na případy tvrdosti zákona z hlediska dopadů do finanční situace poplatníka (tj. sociální důvody).

Lze proto shrnout, že u stěžovatele se zcela zjevně nejedná o žádný z výše uvedených případů, pro který by mu bylo lze správní poplatek prominout, resp. osvobodit jej od jeho placení, možnost jeho snížení není pro případ, pro který požaduje změnu jména v zákoně přitom připuštěna. Je tedy zákonnou povinností stěžovatele správní poplatek za požadovanou změnu jména a příjmení uhradit.

Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, proto ji podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení bylo rozhodnuto v souladu s ust. § 60 odst. 1 ve spojení s ust. § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému žádné náklady řízení přesahující rámec jeho běžné správní činnosti nevznikly, proto mu soud náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznal.

Stěžovateli byl pro řízení o kasační stížnosti před soudem ustanoven zástupcem advokát; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 8, § 120 s. ř. s.). Ustanovenému zástupci náleží v souladu s ust. § 11 písm. a) vyhl. č.177/1996 Sb., o odměnách a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif) odměna za převzetí a přípravu zastoupení ve výši 2100 Kč a dále náhrada hotových výdajů ve výši paušální částky 300 Kč za jeden úkon podle ust. § 13 odst. 3 citované vyhlášky, celkem tedy 2400 Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. prosince 2011

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu